

Zazakî Kovarê Hûner û Kultur

ma'Zêst

Omarê 4 – Cîtîron / Pûşpelon – 2020 – 10€

MA'Z ÊST

Zazakî Kovarê Hûner û Kultur

Vatê Editor

Ma'z êst pê xebat, bî xêret, êşq zıwon torî nıştoxon o şar ma wo bî rûmet, şeref amê rasê omarê çeherin . Ma sê rûec vîrên xetê xû'ra çik şaş nîke. Armancê ma sêr zıwon zazakîya edebîyat, felsefe, senêt yen viraştış o innî bî dî qawûl kerdış.

Qê pê zazakî felsefe mevırazî ?

Zazakî tom yo zıwon felsefîyo. Tarîx lîmîted Inna raştê ha bîn gûelon bîe bînonî'd. Ma gere eya gûella bîe bin vên o ewî xûerî xûerîyon'ra felsefê zazakî wûeş wahar vece.

Zazakî edebîyat qê mevırazî.

Zazakî kêmasî nîe, zîedonê yî estû. Qê zazakî edebîyat endamê (aday) Nobel mebî. Zıwon ma estû, felsefê yî gronû, edebîyat yî gıdarû, tarîx'ıd zıwon medenîyêt o zonayonib. Lîa qê bacarî nîben ?

Herçî ho ma destıd.

Zazakî qê zıwon senêt nîben ?

Lavıkvac, bestekar, mûzîzyên ma qê pêd mîndî ?

Kûltîr Dersîm, Varto, Çolîg ... zîedonê yîn estû kêmasî yîn çîn a. Derheqî mûzîk Dersîm yo (yew) ekol. Xûlxûlê awkê Munzîr yo senfonîya, gûevendê çêm Murad yo felsefewû, mirasê Varto, Sîvereg, Palî tîna honzar ser marî besa.

Ma nıştoxon Ma'z êst inna raştî'ra şoq xû dî o rahar grot. Rahar ma dergû , zûarû , Lîa heskerdîş zıwon çoy zered bî zûar benna rehet , tarî ben raşt , xırab benna hol . Zazakî marî sê yo çılawa , çılê ma zıwon mawo. Çılê ma şîer hona , gon ma şın , qebrê ma benna tarî.

Tari LOLA

Editor : Tarî Lola

Genel yayın sorumlusu : Abdullah Çelik

ZERED

SEMED ARISTOTALESA KILMEK KILMEK	1
DINA MI	4
YO (YEW) MUCIZE WUA VIRAZI	5
RÖRPORTAJ MIZGIN KILIÇ	9
KUÇON ÇOLIG'RA KUÇON EWRUPA : MUSTAFA BARAC YAKUP	11
WELATE CETU U ISONE BE NAME !	12
KAMILI	13
QERTAL Û QERTALKÎ	15
XAÇ-PERS	17
ZAZA MEH GOR	18
MERDIMATI ÇINYOB INSUNYETI'Z NIMUNENA	19
VINAYIS YAN NEVINAYIS	21
XO VIRA KE ŞERO	21
RASTIYE YOW WILAT PERWER U YOW MALLEY DEW	22
MA XERIB LIA MA'Z EST...	23
MA ZAZAKI BIMUS	24
KAZE KURTE	27
ZERRE MA SIYAW	29
EZ O TÎ	29
DARA ZEREYI BIYA PUC	30
BI REME	30
ASM / ASME	31
ÇIM	31
KES NE VANO	32
ÇOLIG	32
YO SOYE ARI O ZAVIL	33
SEWDAYA TO	34

Semêd Aristotalesa kilmek kilmek

Prf. Dr. Bahri Çakabay

Ewkû bad yîya bû, cûyo, fikîryo o yo (yew) rûec dinyê xûi bedelnen, kom ben wûa bîb dendar Arîstotalêso. Arîstotales mehlîm (mamosta) vîryen, pîerînîr mehlîm vîrên vîryenono, wûa hayê yî bîb o çînnîeb, ewûk yî'ra çî nîmûso çînnû. Êr zîaf vatêk ma ion zûwon, vatê Arîstotalesê.

Ew'îk newê hesîen Arîstotales hîşben. Ekî Aristotales nîcûyênê dînya yo(yew) wûêxt derg lal mîndê. Pîerê hekîaton fikiron; Gê liez, gê erê, gê kilm, gê derg mîheqeq yo wûêxt, yo vînerîş yî est tor Aristotalesa, yonê qêde ma vac; mîheqeq pîer rônensanê Aristotales cûyê (yasadi). Arîstotales têna yo fikir, yo (yew) felsefe nîw. Aristotales yo (yew) baâk (baba), yo dûest, yo mîerde (koca) hol o gûerê wûsyê yî yo merdîm wûahar şefqê o merhemêtyo. Fehmkerdîş Arîstotalês gûerê wûêxt vîyertî nîe, honê gûerê modernîzîm'ra wûendiş o fehmkerdîşrazîk gê ma birrem.

Fîlosof dewlet o sistêm Hegel'îz "Rîndê Dînya" êrd vînbîyaye "Îyonya" wûa nîhel wûa lîmîte moon. Baad Îyonya Atînawa khonîd hîrî (üç) merdîm fikîrdaronîd eyê hîrî o penîyên Arîstotalesû. In hîrî fikiron'ra maar hîna nîzdî ewî pênîyenû Arîstotales. Sokratês'ra o talabê yî Platon'ra Arîstotales hîna merdîm perîferîw. Hendê Eflatûn (platon) nîe, lîa Sokratesîz bacarîw, Atînayîcû. Platon yo (yew) merdîm fikîrpîllû, lîa wûezîk yo bacarîw (kentli) o zaf îhtîras yî êst, pîllayê , antî-demokrasîzmê ,tîm tîm tîor îktîdar dest -qûel gêrayîş zaf çî o belê ardî sarê yî. Wûexto'k nîşkîa bîrras xeyalon o îhtîrason xûi Akademî ard pîernayîş , çoy zerre'ra "xasîeka nîşkîo bîrras ey îhtîrason" yen vatîş, nîo Akademî namênê pîernayîş...

Arîstotales hîna ço pê yeqîn ken, rahar yî raşt o vêşon zonayê yo,êra heskerdîş ma bînêna zîedo ."Biyografîyê filozofon zaf gûêş pa mekûryê " vatîb Heidegger ,bêkna Biyografîê yî gerepnayêbî , cografîya qedera , gon(ruh) wûêxt (zeitgeist) qedêrû, tîm onab , tîm ona bû, kom bîen nîben , Arîstotales , Sokrates o Platon ben . Êhtîacê ma " tîerakerdê sodîr" zerrê ma tebêr ma bîb Arîstotales. Êhend bîb, rê rê mîsafê qîdyênê bînatêd, Heidegger xûi tîor Arîstotalês yokerdîş nîkerdê'z o derheq metafîzîk projê xû'ra pîanayîş ma'ra nêsenê. Inna ewî wûext

vîrîen qêdê vatê karakterîstîk Aristotalesîo, yonê qêde ma vac; hîna zîedone" fikir sikolastîk yonişû (ğelet). Qaraktêr fikîr Araîstotalês, hîna zîed ğeletî fikir skolastîk bedelnayîş o qîdênayîşû. Innî vate, vatê yonê talebîyo, seserêvîstini dî vata.

1927 Sein und Zeit (mehlûq o wûext) maar "yo xebatê Arîstotalesa vînbîyayê ona rî erdon tor Heidegger a. Derheqî Aristotalesî'd cawo'k Heidegger rasso cî, derson Marburg talabê Heidegger Gadamer ion zîwon. Nîon Aristotaleson o zûrkeron gê ma rahar xû vêne.

Aristotalês tarîx: vêrê Îsê 384-322 ra despê ken, Aristotaleso'k hîsben, Arîstotales aqlrûenişte, Neo-platonist Arîstotales, Aristotalês Rênesans, Aristotales'îk bîe gradayê Grek o skolastîk -modern o Kantcî Arîstotales, inson zaf pê hewê yî yenna, meselê yî ehend derga yo çîko tîek ona tîom çoy nîdona.

Kîtaab metafîzîk hamaraz ho tîlsîm xû mehfîze ken o lînnen. "Felsefo vîrîen" vo Arîstotales yî'ra ,çerrê nomê metafîzîk pa nînab ,sîek (tîpki) semêd Organona sînyek nîva mantîq o cê yîd vo "Analitik". Eyîk nomê "metafîzîk" no pa serok desdîyîn (12) akademîyo. Innî çîqêde mumkûn ,çîqêde yo xûdayîş, çîqêde yo aqıl , ço xû tîenonmed çîmûmkûn. Dî (2) honzar serrok hamara ho cê xûd. Eyî vîrenon pîeserayîş o bacîz ehend vatôn mêdonartîş sînye yo(yew) heyatî'd mumkûn. "Gon wûext" (zeitgeist) mîheqeq zûar dîab cî .Atinayic nîeb, dew'ra semêd perwerderî amebî Akademî, hama 17 serreb. Êsîl yî Makedonîb, êra zaf tî'ra hesnîbînê. Bîad mehlîm yî Platon serokê Akademî hîek (hak) yîb, lîa cî nîdîyêb. Newera yo mekteb Lîse vîraştîş yîr bî wûazîfe bîad vist serrê Akademî. Hama yo qîcîqîkîb, lîa talabê yî lîac Kral Makedonya'd yo wûext xîrab vîeren. Yîen zonayîs ona sêr yo têxtîya rûeninişt o sê sîûafîyon kîtaab nînîşt. Sê konfor nîzamûlmûlk nîw , herçîra mehrûm, çerrê mêhnê, lûemê krîz fikîron de nîkot. Eyîk Aristotalescî kên nîeb hendê Aristotalês ercîyayê o edîsyon Aristotalês bî kêmasî hendê Aristotalês o Arîstotalescîyon ercîyayê. Eyîk Aristotalês mereqkên gê dî nomon bîdaxn xû mezg; Rodos'ra Andronikos (V.I 1 , (m.ö 1 yy) serok akademîyo 12.) o Wagner Jager (19 seser). Arîstotales pê in hûrdîna êr estû. Aristotalescî çîend ercîyayê, ehendîz in vate raştkerdêz (düzenleyici) ercîyayê.

Bîad Arîstotalesa pîerê Filosofon yo metafîzîkê yî hîn esta.Fehmkerdîş Farabî'z "metafîzîkê Farabîya". Îbn-î Sîna'z , Îbnî Rûştî'z . Yo şerh nîya, lîa hîn yo metafîzîkê xûwa. Yo wûext bûellîxê metafîzîk onatûryên despêkerdû.

Şerh Aristotalês hîn taklît nî . Aristotalês'ra Stoacîyon, dinyê Îslomîyêt'ra Farabî, Îbnî Sîna, Îhvanî Safa, Harzemi, Gazali, hetta Îbnî Haldûn... Esîr Newe Dinyê Rojava'd Bacon, Comte, Spencer hetta viraştîş îlîm modern sistem honê newe'ra nîyo pîyera, pîyerimî'z pê padayîş dêst Arîstotalêsyâ.

Arîstotalesê yo qêdê cûyayîşyo. Yo(yew) cûyayîş kamilêyo.

Tarix felsefî'd eyê pîlêpîllon Arîstotalesû.Bîe temaşa. Ek ew'îk fikîryen, ewuî Arîstotalescîw mî gûere. Yoz'îk (birde) yo kîf Arîstotalescîyê esta ,gê kîe tom bıkîre. Daimond'ra Eddaimonia kêfwûeşî Arîstotalesê. Xû'îd fehmkerdîş Arîstotales mumkîn nîebîz, semêd xûwa fehmkerdîş mûmkîn ...

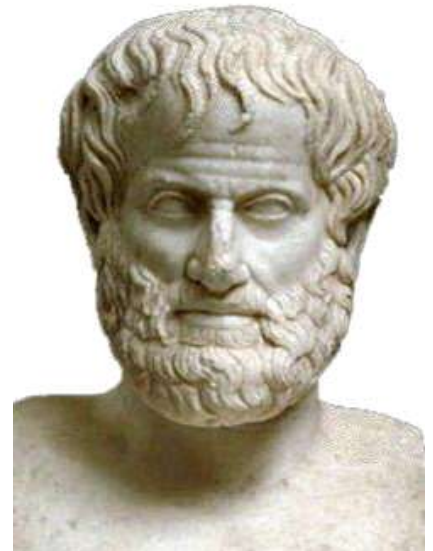
Arîstotalesê, vatôn Platon o Pythagoras'ra ona yonê qêdêya.

- Katharsis (xû'ra pakê) Aristotalesî'd çîna -Arîstotalês çerrê xû'ra nîva "ez şîfa kîen vîla" " Soteria tes psukhes(qıdyayîş gon)" çerrê Aristotales dî ca nıgırot.

-Vatôn Arîstotalescîyon dî alegorîya tîenonkote çîna, dıxetê tê(İki yol) nıvênıyena.Aristotalesê zahîrî'ra batînî yo raharşayîş nîyo. Xûbxû bîestî(kendine yeten) yî tım xûîr vecena. Yo rasyonâlê yê esta Palîtîka o zonayê cûyayîş ek ma vac hîna qıymetlîya, ğeleta! Vatê Aristotalês gûere" pîyerê fehmkerdîş o xêrê kerdîş zonayîş newûera yo viraştîşê ya".

Dî tenon yarıyê Aristotalês kerda, yo ten Adorno; cê Magna Moralîa Minîma Moralîma,ewî bîn Francis Bacon; Cê Organon Novum Organon viraştâ.

Ekî hof şıma kotî zerrê galaksîyê Aristotalês ,mergîr (ölüm) sînye c are çînnû ,carê şıma'z çînnû .Mêzg xû dî bî vatê Arîstotales tî nışkên bıgêr , yonê qêde ma bîare zıwon ,Kıtab Delta hîn benna mecbûrî şımaar . Ona belê şîrênîz êstî . Nızdî'ra ez bîremî Stagîr (bêkna Asos) ez hîn xû'ra hayret nıken...

Dina mî

Kader Kırmızıçiçek

İson, zere zû dina de ro ceno, beno pil yeno dina,tae sere ke verd ra roe ison oncino sono hardi. Hama çiye de bin esto ke zere her keşide zû dina wa bin esta. A dina zere made ra zere ae de fikre ma, dez u weşiye ma xeyal u raştiya ma, xıraveniya u rındiye ma,roştiya u tariye ma tê de esta. Ma weşiya xo eve zerya xo eve mezgê xo eve destê xo eve ters u xofê xo ramemê.İson na dina zere xo çuturi keno weyiyê ? Qom, welat ,moae piye ma kıtavê ma ideoloziye ke ma ideal vinemê felsefe nae pero ison çuturi kenê pil? Ez heni zonen kî perune dina wa zere xo de keme top, rızname nızname tore ra keme ma re çî ke lozımo ey ceme hem mezge xo hem ki dina xo keme mird. O waxt her çî tae çî vazıne beno eskera o waxt ma haqe xo sıknemê sare xo keme teveri. İson koti ke bê pil mêndora uzau, welat de lewe moa u piye xo de ison kam mıseno ? Xuya xo kamke dorme dero ey ra ceno. Geganê zê welati sare xo dano wê geganê zê çemê xo pel dano ...

Dina mî de gıraniya perune esta. Ge ben çem pel dan ge ben pelge xo erzenune vay ver... İson ke Dersim de rêwa dina asm rozi bimbareki çımo ke kes nêdiyo ey ra vineno. Gosune zerya xo ra hesneno... Dina mî de çî rındiye ke bê ez inu ken kêsane xo dima son rêçi vind nêkenune. Xatırê veng daena pi u qalıke ma vazenune ke haştiye rındiye dina mî de hukmê say vo.

Zerdüş Pexamber savano vano kê: Tari her ca dero! Fıkre xo de,zone xo de,game xo de tari bîfeteliye u tari ver vınde, xo ver erzê, racêra xo zere xo gosde, adirê zere tu lewe to dero vengê ey zere xo de mianki hesnena... Nefsa xo de ey pêbiçe, tu ki ey guret destê xo ey baskerd endi Haqî tu ya..

Raşti ki henio ma çıxaşki verva tari de vindeme ma hondê xo vezeme roşti honde dina ki zere ma dera bena çip.Dina mî de na fikru felsefe hira ca cena..

Dina isoni de di hete esta,tari u roştiye.. Dina mî roştiya çıke weşiye, helm guretenu daene niya qeyret u xoverdaena..teyna savro de adiren ma resneno çêverê zêreweşiya kulêlike.

Yo (yew) mûcîze wûa virazî

Leyla CELIK

Heyat ; wûeb xû yo mûcizewa.

Gûerê mîtolojî rûecok Adem o Hawa baxcê cennêt'ra dara qedexê ra say gaz ke o Homma hîers ke , eyya rûec'ra hettona yobîn vênayîş yo mûcîze nîya.

Vatê mitoloji gûere Adem yo kûeşê dinya'd, Hawa yonê kûeşê dinya'd ben penaber.

Seron bi serron gêrên yo bîn, ténayî, ters, xof, tarî sibê o inna bîekesê kom vazenik ... ?

Honê gûerê mitoloji Hawa o Adem herêmê Mezrapotamya'd bî qeher, hesret, pûeşmonê

o pîerê gûnon'ra zıtbûlît yobînon vênên . Yo mûcîze wûa virazî ...

Zaf cayon'id , zaf tenonîr yo mûcîze lazîma. Qê mûcîze?

Mûcîze têna " pîexmeronîr esta"

Hûyayîş qicon (doman) , goma vernî vernîyen, qala vîren pîer mûcîze nî ?

Tabîêt, bîn vor'id sarwûtîş kardelen, tîoomayîş gûl valîer, raharî vênayîş awk, rîeçê evîn ... pîer mûcîze. In derheqîd yo mesel amê mı vîr , ez wûext şîma binê tırawûen , sarê şîma ben, bes nıbı mêzg şîma ez wûazen biteqnî .

Dara bestê cawo'k çınna çinnû. Herêmê Dep'id (Karakoçan) ona yo zîyarêt estû. Vatôn gûerê ew herem'id yo cînî (jin) bîbya, rındê xû rınd , qılafêt xû qılafet o asêlêt ye'ra mîrçikon sêr gilon valîeron, qabaxona rahar ye'ra wûendyê. Lîa bî bon cı qıç (doman ,húl) yê amênê dinya o tı von hesnıkerdyê o merdîê. Yarî nıya tom hot şes qıç yê pîeserra mırên. Dec wûexto'k nıya dîc serra kûl nîyena kûl serra. Yo wûext yen qıç yê mırên hîn hesîr yê pêsên, dîc yê ben şenık. Vatê yê gûere "lêr eki deyke (dayk, may) mı amênê mı hon, mı zonênê in qıç mîno bînız mîren, era komhel (nezaman) ya amênê mı hon(hewn) mı tedarêk merg kerdî " ...

Şîma bîkna rehet , mehkem vonên , hof xeyal bîkîrê o ez nıvon wûa ya şımarî vacı. Yo rûec yo cîron çê çî finen qelb yê. Ya'z wûazena yo lac yê bîb o bîcûy, lîa bî bon çı şes qıç bî o merd . Ew ters, ew lers gûeş yêd von " yo mûcîze wûa virazî ". Dona ra şınna vêr şex vona her mesela onawa. Şex tı'ra von " ek lac (erkek) tû bı pûer yî (gijık, saç) meqesnîyê, hot sêr pa eyî gijîkîa verdyê " ...

Çînek bı hîwî vêr xû dona dara bestê. Yo ombazê xû genna o gera pay hetta ûca şîer. Nîo wastê yê qabûl nîben. Rahara qal kerdîş qedexew, wûerdîş qedexew . Ek sêr rahar ra cê yo hecet dî , ewı yo sembolû (êşeret) . Ha îtya, ha ûca yo letê qêd astûar vênena . Sembol yê temom hîn, têna xû rasnena Dara bestê . Ewı qêd astûaro cengayın bestena dara , sê gergûlê qıcon yo bend erzene nat o wûet yî , yo qırş'ız (küçük çırpı) kenna nîon asîn (qırş qıcok ben eyî temsîl ken) o dûhî (dua) xû kenna pêser honc qal kerdîş, wûerdîş qedexew yenna kîye (ev) .

Zemonık ser şın çîr yo lac ben . Yo lac hıl ,pîer êhend tı'ra heskên ço çerrê qayıl nîben vılardê xû'ra rûen. Hot sêr nîe des sêr gijîk (saç) yî tıra nîkên . Meqeson darên wûe o ehend sêr kıncon sobnîa qıcon teberra onî o donî pıra. Şex otir îcazet dabi çı . Hot sêr gê pê vistonê kênon pîena kerdon, gê pê timonon lacekon çironona ben gêrd. Qê teber'ra kıncon onî ? Pê şans tebêr bîer cı o wûez memır. Wûex vîeren gijîk hıl ben derg , ha ha yen resen pê paştê yî . Yî merdımön extîaron ra zaf heskerdîê. Yo rûec yo extîar şın cit, wûz kıştê yîd nışenrûe , dêst yî dîyen extîra extîar von "lê lêr kênê mı tû desmac mı şıkıt". Wûel hesîl eya mûcîze benna, ew gijîk hamara'z ho lîmite.

Çerrê hêvîyê xû kêm mekîrê.

Bizonêk sıba Tîc (güneş) benna a, dîk vendên, êşq ben aya vılargon germınonid...

Röportaj : Dîlşah Hunermend

Tarî Lola

Tari Lola : *Hûnarmenda ercayê brêz Dîlşah tî xêr ama kovarê Ma'z êst. Ez qayilotû'ra vacî; inna nesla (nesil) newê yo qêdê, yo ekol newe ard mûzîk, tî zî zîwon ma'ra nîya xebat kenna. Eki ez vacî mûzîk çinê yien vîr tû?*

Hunermend Dîlşah : Inna persê şîma heremo'k (bölge) ez tê bîyo pîl o qêdê mûzîka Kûrdî ekî ez cevab (bersiv) bî dî; in wûextû kûltîr ra xû cûyînen (yaşatan) o reng bî dengê yî mî zîed ra ken zerwûeş. Ê mûzîk semêd mîna tom inyew. Mûzîk Kûrdî zerê xû dî; pîerê vengon, qêdon o hîekyaton yo ca'd tepîşen, innî qerektêr mûzîk Kûrdî tom qêdewo'k ez xû tê vênên, mî îfade ken. Innî derheqîd cînnî ma Kîrdon hîn hê êsênî, yîn'îz despê xebatê senêt kerdîş kerdû, innî yo zerweşîya rînd o motivasyon mî'd ard mêdon. Inna mîrasa xûerî komîg mêzg teqno pîerê yî ercayê, lia mî wûexto'k çîm xû kerdî a televizyon ra, raydon ra, bî zûar o kêmasî ya eyînîk veng yîn amênê mî ez qayîlo ayîn ra behsbîkîrî. Mîhemed Şêxo, M Arîf Cîzîrî, Îsa Berwarî, Ayşe Şan, Şakîro, in nomê mîk eşnawît o pîlon ma " vîryên(eskiler)" tî'ra vatyê, tesîr yîn zaf mî ser ra bî. Lawîkon xû dî eyî meselêk ardyê zîwon yo bî yo senêt Amerîqa o mûzîk Amerîqad'îz eyî bî o mênîdyê yo bînon. Arşivê yîn rasayîş çîko rehet nîebi, êra veng yîn gê gê rasênê mî. Qîckê mî'd eyînîk lawîkon yîn hîna rehet ez rasênê çî " Cîwan Haco, Şivan Perwer, Abbas Ahmet, Xêro Abbas in hûnarmêndî bî.

Tari Lola : *Tî Kûrmoncî wonên a, wûexto'k Zazakî tî vonêna tî çî hîs kenne?*

Hunermend Dîlşah : Zazakî o mûzîk Zazakî hamara'z ez nîşkyo hakîmîb, lia wûext mîno sînasnayîş Zazakî ez zaf zerwûeşa. In derheqîd mîraskaron kûltîr Zazakî sînasnayîş mîr hîn bî yo erc xebata xûerî. In derheqîd gê senêt, gê xebatê lekolîn eyîk hê kên " Mîkaîl Aslan, Metîn Kemal Kahraman, Cemîl Koçgîrî' on bî heyronê ez ho taqîb kenna. Zer rê mûzîkê xû dî motîfik ca do çî, şîxûlnayîş zîwon yîn sîek yo meqale ez ho wonên, o qêde ez ken lete lete o zerwûeş onyen çî. Zazakî pawîtîs yîn o xêrê yîno zîwon rasnayîş nesîlo ho yen zaf ercayîyo.

Rûêc xûi'd ez Kûrmoncî qesê kenno, lia pîerê zîwonon Kûrdî qal kerdîş ez zaf wûazena o ser ra xeftyena. Hîsîyêt pîabayîş yekîtî don çoy, êra armancê mî pîerê zîwonon musayîşû. Zazakî lawîk vendîş semêd mî na pê ra yo xazînera gîrvazd erzyayîşû, yo rayonê kesîfya, ez eşkena ona hîsîyêt xû bîyar zîwon. Yew zîwon ho helyen, ben vîn ekî ez bîşkî bîrasnî çênd tenon lia innî ra ombarîk çînê estû.

Tari Lola : *Sêmêd Zazakîya projê tû êstî , çiqêde projê tû êstî ?*

Hunermend Dîlşah : Kûrmoncî sînyê hetona sûelîx mî bî ez vendena, Zazakî hetona pêni ez venden. Yo wûext pîerê zîwon Kûrdî ra ez qayîla vîndî. In derheqîd xeyal mî nê profesyonêl êstî. Zazakî ho nîyon xeyalon mî'd.

Rörportaj Mızgîn Kılıç

Tarî Lola

Tari Lola: *Hûnermenda ercyayê Mızgîn Kılıç, ewîl ez tû ombarik ken .Yo(yew) ziwono,yew ziwon benna xelet ,ziwon ma Zazakî hîn ho helyen o qıdyen .Tû semêd ziwon mawa ha sare decnena o xebat kenna,innı yo ercû gêrdû.In hawes ça'ra kot tû zerre o ti çıqêde despê senêt Zazakî ke ?*

Mizgin Kılıç: Qıcikê xû'ra ez alaquadarî mi gêvend, teatro o mûzîk bî.Ez hama 14 tecrûbê mî o sehnî despê ke,bacî tim tim hîn alaqê mî o sehnî nıqerîfyê.Zamonek hîn xebatê profosyonel zûar da mî o bawerî yê mî nışt rûe.Bacî mî despê albûma xû EZ û TI vîcya.

Klîba vîren zîedra alaqê xû bî o hes bî.Albûmê mî'd 8 lawîk bî,5 zazakî ,3 kûrmoncî.Bacî sobnîa xebat mî sngîl virazyê,qêdê modern newe xebatê mûzîk amê vıraştîş.Vate o mûzîk yî tor xal mîno rehmetî Dengbêj Sıtkı Bûdancır ma yo xebatê qêdê Reggea ma lawîkê " medîna" Zazakî, Kongo o Îngîlîzî'ra ard wûerte,lia şar ma zaf alaquadarê xû qêdê mûzîka modern kê mî bî , nîoz bêkna ma nışkê birasnê şar xû.

Tarî Lola: *Vıraştîş zehmetî mûzîk Zazakî çinêb sêmêd tû'wa ?*

Mızgîn Kılıç: Zehmetî mûzîk Zazakî,ez'ıb xû heremê Çolîg,Palî'ra yenno,herem yo hetta sunnî,yo heta feodal yo qêdê yê bî.Ewı wûext pencirê dîn (aborî) 'ra onyenê mûzîk mî ra o qawûl nıkerdyê.Gûerê yın yo(yew) cînî (jin) nışkena lawîk vend,çûık se " vêng çînî hol nîw o gûnaw".Mî inqêde yo wûext o ca'd despê ziwon ma ke.

Tari Lola: *Wûexto ti senêt,mûzîk Zazakî kenna,ti çinê hîs kenna ? Mîsal ez şîr nîsen ,wûexto'k ez şîr nîsen vor varena Kûê Qûrcî.*

Mızgin Kılıç: Zazakî mûzîk vıraştış o vendış eyî zıwonon bînon'ra hîna mı ken wûeş. Ez ewı hîs kerdış hîna zîed pê hesyen o zerre'ra eya rındê ez don teber ,ez ona qêde hîsken.

Tari Lola: *Zazakî tı konca vênena o şar marî yo mesajê tû esta ?*

Mızgin Kılıç: Şar ma'ra wûaştê ma ; wû sê sobnya şaron wûa wahar senêt,kûltîr, edebîyat,tarîx o mûzîkê xû vîcî.Zazakî gûerê raporê Unesco ho ben vîn .Êra şar ma pîa qicon(domomon,tûtın, çocuk) xû zazakî gê qesê bıkîr. Sêmêd innîya her çî hedirewo. Kovarê Ma'z êst , vate zarok tv innî imkanon don şar ma . Hendo wûa însôn bıwaz.

Kuçon Çolîg'ra Kuçon Ewropa : Mustafa Barac Yakup

Tari lola

Derheqê mûzîk Zazakî xebatê akademîk nama vıraştiş. Mûzîk kûltîrî, eyê vîrenon, anonîm zidyer tîbê hama kêkên. Mûzîk yo senêtî enternasyonalû. In derheqîd Dersim, kûltîr Munzîr vernîyê ma kenna a. Mûzîk ma zazon klasizim ra qê nivîcyen. Vîcayîş yî hol û xırabû yonê mîşûerewo. Raga, caz, rock, hip-hop, rep qêdê mûzîk nawmîletonê, bî rastê ma xû'ra lûemê bıkır, qê zıwon ma senêt o mûzîk dî nîşken cê xû bîger.

Lîa wûexto'k hêvîyê ma xeftyena bîşîk, cê ra yo şoq qûllê derzin ra bîrîsken. Bîe wûaharyo, kêmo, tînaw lia wû yo şoq mûzîk Zazakî. Mustafa Barac Yakup .

Mustafa cûwanê xû wûelat ra xûîr, penaberû lia kûltîr xû zerê xû'd tî on Ewropa. Zıwon Ewropa zıwonû popûler, ğıdarû. Mustafa tînaw hesrê kûçon Çolîg, ğeyalon qıcon çımzengon xû vîra nîken. Wûazen pê zıwon ma wa qêdê dinya dî kelomon sarî berzkerdîş vacı. Sê çemê Murad xûlen kûçon Ewropa'd. Kûen zerrê yo wadî o ğûştariyê şoyê Çolîg, koxê qıcon, ğıjbîayîş horyês kûê Şerewdîn, vîng çırçelon şoyê dewê Az ken. Zerrê yî kûen tîe o venden. Bin gol lew gol / Pırrr penaltı / Etto gool / I m goin goin Çolîg Çolîg / Yo dî / Zodê mı dek pîrîk apê Tofîq / Tı kendalîb, ez evdal / Omer Osmon qelendar / Zaf gêrawa ez zaf / Sê rehmeto Seh Mehîk Êlî..

Tı cabî bunca zaman / Tîj benna berz qîjêm / Gonca meşîmîn / Şıma bîn pûşmon / Yonca bîrîn, gonca bîrîn / Qûel kûrmonconra / Şıma bîn tîrşîk...

Mustafa Baraç Yakup kılê zerê finen tîe, adîr xû ken wûe o şebat hesrê ken gır. Qırîkê yî ra dûn sê lûecînê bonon kûen hewa. Mustafa hîn eyê xû nîw. Yo(yew) ziwono ho helyen, ben vîn, qıdyen o pîerın wûexto'k tehnd denê, yî tehnê adîr xû da pûrye sek tı non a tenîk donî tendûrır. Lawik ma Zazon pê Mustafa wa yonê gomê modernîzm eşt. Kuçon Çolig ra hettona kûçon Ewropa qûel Mustafê ra " vîng vîng Zazakî yo, ezım ez Zaza akif "têna , bî hewî bi berz o çengle ke. Mustafê sarê berz kerdîş xû, guerê zıwon xû'ra na pîera, bîkna zafîn qêdê yî hamara'z fehm nîkerdû. lia Mustafa yo alawîtyê qêdê kûltîr vîren o qêdê êr kerdib tîenon. Cê cê ğuerê xeberdayîş Çolîg, cê cê qesê Tırkî kerdî de o hesrê xû vîstî tye. Ma Ma'z êst sêmêd tû'wa ma vonî

" Micê tı adîrî, tı horyesî, tı dara mazîerî"...

Welatê Cetu u Istone be name !

Fatma Dalgıç

Hardê ma zof girano,qomê ma zof cetuno.Cao ke ma ameymê, welatê ma de letê name isoni nê no watêne, isonê bê name,moa, çena wa, waa, olboza ,yanê ma cini,ma de name cini yu nê no watêne,istone be name yé.O welat de kes xora pers nê keno cae name na cinu nê dané we?

Mara zof avê name camurdu ki eve name moa xu dardenê ra (Laze Elê),name jaru nê darunê ma ki eve name cini yu bi,ie ke ez zonên (Ana Fatma, Koe Jele).

Na pe cöy qomê marê sebi ke, name cini yu nê ane zonê xu ser?
Zonê xu,eqrarê xu,xu kerd vind?

Halbuke welatê ma de zof kulturi estê(Zazu, Khurmanc, Hermeni, Suryani, Tırku, Arabu)

Honde mîlet kulturede ki honde ki itiqati estê.(Alewi, Suni, Şafi, xiristiyanu)
Gereke ma piya cirane jümin bime,gereke ma piya olbozê jümin bime.Ma gereke je cicegu,vilikune kou ne ma eve rindekiye ,dest jümindeme,perü piya tê lewede,cini,camerd, domen,hewvani, jaru darune xode piya bime.

Cini teverde hegade,vasde, ver verê camurdu de re,cini karê gurê cei de,cini mal i ditenê,ron toraq virastenê rotênê,domonu cini arde ne na dina suke de ki cini sone gerine,domunu ne xo ki kene pil, kare ce xu ki kene,suğra na dina cini oncene.

Camerde hete maki azad niye,bine destu dere,je moa xu, je waa xu,je olboza xu uncaki e mordemi geğane cinire benê khul, benê adir vesnê ne,e camirdiye ke çede cini ya xu,çena xu,olboza xu kene kole, kene kor,kene bîndesti.Halbuke e camerdu ki cini ane dina, eve haskerdiye kene gırs,kene pil.

Uncaki ciniye hete ma be name yé ya çena e mordemiya, ya waa felan keşıya, ya ki ciniya e mordemiya.Hata ke ma dest jümin nê da hatake ma olbozê jümin né bime marê retinê çina,

Welato cetu, Istone be name yo

Kamilî

Ismail Baytemur

Xêlag qalê kamilî bena, kuen mi vîr
meslê kal u astuar, mar vatên Daka Râk
ver pixêrîd.

Vatên : waxtêk yo kal bî u hot laj yî
ye. Ruejêk zimistun veng yen, kaal
unên tevera o persen, vun: şîma he
seken?

Laj vun: bao astuar ma bîo pîr, pe gure
niyendayîş. Ma ber kura verd u ma yewna
astuar biêrn.

Kal pe dejen la reng nîdun, vun: la er zaf serd, puk vindirên, u ez emş ser fikir kena
u siwa şîmara vuna ma sekên! Lajun vindarnen.

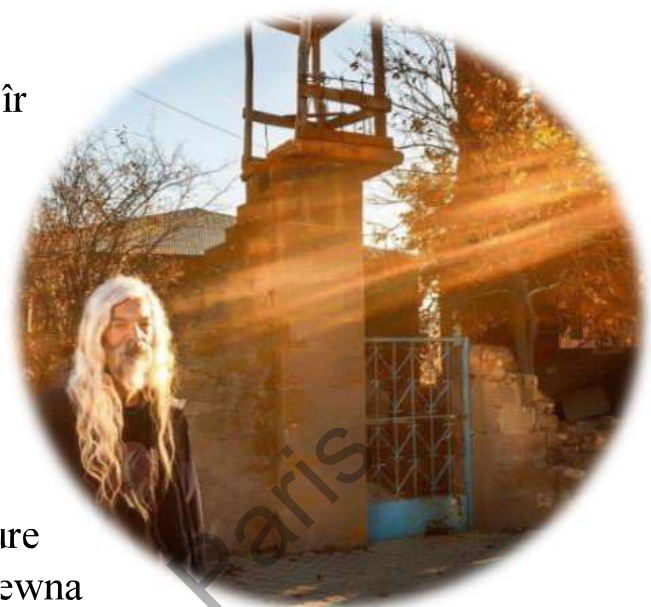
Siwa dîyen, kal şîn astuar yem ken u qaşawun ken, hetun laj yên, laj pil vun;
bao ma ber.

Kal vun "lajêm in astuar exnd ser mayav iniz mara yov, ma sini ber kura verd u
verguno u heşunir terk biker". Laj vun "bao pe gure nîyendayîş bio kuar." Kal
vun; la siwa ez bena kuar.

Vun lajêm, iniz mara yo. Exnd ser mar xizmet kerd, bio pir, êr ma yir xizmet
ken xetun weşiv.

Çend ser miqatî pe ken, kal her ruej yen wahaî pe ken, ben çarnen u
un. Astuar ben delalî. Xetun rojêk miren bên ken yo çal u herr ken ser.

Lajun kaal'ra yo wunên, îlim ken, ben hakim, yen dew. Dewuj yen zîyaretê
yî. Persen vun de vaj; to exnd ilim kerd, to çine fum kerd? Vun: Mi ehe d sêr ilim
kerd u ez biyo hakim, ez eşkîya yo hukum buak xu fum bikêr. Ek ez bieşk pê
hukum bikêr, ez bena hakimîko adil. Dewuj persen vun çi hikmeta? Vun hal

mesela ina wa u meslê bayk xo u astuar dewujunîr vun;kamilî (erdem) ina mesladiz êsenag;kamilî insunog heq, raştî u pakî ser êkşîa exlaq xu bîna biker u pê bîcuy. in insunira vajiyena insuno kamil.La ina rahat yo gure nîo. Zurra zemra, hesudira, çimveşunîra, quratîra, pîltîra duir vindertiş rexat yo gure nîo.

In herb insunîo xub xuyo.Kamilî: vera xidarîd ver zeîfid vindertiş.

Er Yen zunayiş, Çahar xenzar ser êr ra ver Zerdûştîra ha yena kamilî.Zerdûst vun: meğnen; wijdunîra yen xuzur xuzurîra yen huneko zelal.

Hemaz mad vajena: mehkeme wijdun balişnawa, berzin.Piorê şaristanîyonid (medeniyet)u felsefunid ca guret Kamilîa. Piorê fikirdarun o felsefecîyon Kamilî ser xebat kerda o sari dejno.Inuni ra Kant vun "kamilî Gure akilîyo".Sokrates vun kamilî "Xu zunayiş xu sirasnayiş".Nietzsche vun Kamilî "berziê insunîyetîya"Arîstopos vun Kamilî "welce insunîyetîyo",Platus vun Kamilî "quratîra duir xu kê mînayiş". Dakka Rak vatên Kamilî: Xu xapînayîşira duir vindertiş. Yo cad Kamili, gunara duir vindertiş bê faydî.

Piore dînun insunîyetira kamilî waşt.Bedel kamilîz hori u cinet ne rue, Yeqîn mid ina nixta ser insunîyet kamilîra kot duir.Çimog pakî exlaq pe bedela ni yena medun.Nesimiz ina nixta nîşun da wa.

Qertal û QERTALKÎ

Umer Faruk Ersöz

Her millet bi yew Sembol yena şinasnayış. Kama yew millet bi kalmewa xwi dana şinasnayış . Kama yew millet zî bi

astora, tîja... Tarîx di goreye ca û mintîqa goreyê eya millet sera amaye tikî çîyan eya millet xwi rê yew nîşan gena. Sînî kî dewletî bi yew alawa yanî bi yew bayraxa xwi danî şinasnayış milletî zî dewlet bibî û nêbî xwi bi yew sembola anî zîwan. Yew millet bê sembol nîya. Tarîx di ina sembolê/ nîşanê milletan Ma eşkenî biveje kî herinde ala gena. Milleta ma zî ney ra xalî nîya. Wazenî Ma bivaje kîrd û kîrmanckî wazenî ma bivaje Zaza Ma zî tarîtiyê tarîx ra Heta ewro sey ey milletan bêdewletan Ma xwi bi sembolana ardo zîwan. Ma wînaya amey şinasnayış. Key kî ma bîy dewlet zî ma dest in sembolan ra kaş nêkerdo. Ma kûltûr û hûnerê xwi di ca dawo înan. Belma şima bipedsî û bivajî ma Kîrdan û Zazayan di çî yew sembol û nîşan ca dîyawo ci. Na pers ham cewabê xwi dergi. Hem zî her heta Cewabê xwi cîya bena. Ma derg nêkerê û Ma qalê Kulm bitepişe. Tarîxê ma

kîrdan û Zazayan di bimbarekê dîyawo çiney ? Ma wînaya pers rone se Cewabê pers hîna rehat dîyeno. Ma kam ra biperse bîla îstîsna Ma ra vano kî Ma di :“ Tîj, aşm û astare bimbarekî. Bê iney ancî vano kî awk û adir bimbarêkî. Ma in persê xwi bêre sere se vanî peskûfiyê koyan û qertal Ma di bimbarekî. Efsaneyan di Xidiro kal ge şal û şapikê pîran dano xwi ra. Ge beno peskûfî û qertal.

Yanî şikil bedilneno...

Însan kî nazar dano wînasî çîyan ser Goreyê hîş û dûrvînayışê millet yew Kûlt yanî yew totem kuyeno çimanê ma vera. Ma aşkenî kî bivaje înan ra hend nîşano kihan qertalo.

Qertal û awki tarîx di hêvêrî yew Cawo berz zanayışan gore Sûmerîjan dawo ci. Sûmer (Se mêr yanî se merdim) di Îlahê awkan nameyê xwi Enkî yo. Mîyanê paştê ey ra di royêk herikîyenî. Yanî royê Cennetî dîclê û Firat sembolîzê keno. Bê in di royan vernîyê ey di yew Qertalêk Pel keno. Vernîyê ey di firreno. Ver mojneno ci. Yanî Qertal bi Homayê awkana pa zikiriyeno. Qertal bêiney di pelanê Ahuramazda di ca geno. Menayê hukimdarîyê dano Piri. Temsîlê quwet û qudretî îfade keno. Ma eşkenî kî bivaje teyna şaranê Aryen di teyna nê yaranî biran di zî qertal

hukmê xwi îrade keno. Mesela Yûnanijan di Pîlhûmayê yunanijan nameyê xwi Zeûs o. O zî sey Xidiro kal yanî sey Hezretî Xidir şekil xwi bedelnano. Wînaya asmînan ra geyreno. Awir nano çimle cîhan ser. Qertal ma çend bivaje hend qal pêşeno xwi ser. Herheta Sey Tîj û adir xwi dano çiman ro. Hama zî mecra çew goştê Qertal nêweno. Tifing daryeno însanî la tifing nêdaryeno qertalî. Însan ma tarîx nêzano zî goştê Qertal xwi feka nênano. Sînî xwi fekano kî! Teyrê Homayan kam uftareno lûlî bidaro ci. Ini hînî bîyo yew hûkmê Zerrey. Cayê Qertal nîyo berzî, asmîno herayî.. Bi qowlê baw û kalan :” Homa pel tû sera bikero “ ma vanî. Pelê Homay pelê Qertal ra yî. Qertal bi pelanê xoya quwet û qudretê Heq Homay temsîl keno. Iney ra heyatê Ma di Cayê Qertal û pelê qertalî zaf berzo.

Ma cayê Qertal û pelê Qertal kî wîna bellî kerd tikî ca di perenî Yew kayê Ma Çowlîgîjan bîyaye Kayê Qertal yanî Govendê Qertal kî benî bestenî çîyano quickêka. Wazenî qedrê pelanê Homay bikerî ercan. La hey xelet kenî. Ma ra heta yew însan weş bibo ma nêverdenî pelê qertal bikerî Ercan. Qedr û qîmetê pelanê ey bişîknî. Merg hîna hol o! Şima zî zanî kî goreyê fekê dewlet û Tarîxo Resmî yew Hêtêk yanî vistonik înan xwi ra vista. Ti bipersî

na vistonik çîya? Vanî kî Demêk yew şîwaneyo lalêk bi...

-, Ey“ Ti vajî û goş serexanîy qalê xwi dewam kenî.

„ Vanî in şîwanê rojêk koyana pes çerînenê. Qertal asmîn ra dîya war. Bi pes rê Visto hawa berd. Şîwanê tersê axay vera nêzana se bikero. Xeylî bi xemnak. Key kî şî dewê axay bi îşaret û nîşanan ameyişê Qertal, pes xwi penc û neqûra piştîşê ey û berdişê ey bi fek û desta yanî bi ramotişê kaya îfade kerd. Wînaya Kayê QERTALKÎ ronîya.. Ez çi vajî! Çi axawo baş ! çi yarûnê... Çew ina mesala qican ra vajî qicê gergûş bawer nêbeno. La tikî her û kûrtîyê Ma xwi nanî cehşê. Vanî : Wullay Billay ewtir a!“ Ma zî Vanî “Willay û bîllay tûşano!”... Yew heta nîşanê Homayanê vêrî. Yanî Nîşanê Hûkmê hemû cîhan. Nîşanê quwwet û qudretê Homay . Yew Heta zî hêtêk û vistonik. Xwi rê kam goş nano çiney sera serbesti. La zûr ma qebûl nêkenî. Peynîya peyen di In Qertal bîyo Nîşanê Sûltan Cennetûl Mekan Seleheddîn El Eyyûbî. Yew Sembolê Selehedînê El Ekrad o. Yanî Yew Sembolê Hukmê baw û kalanê mawo. Homa her tim pelanê xwi sey ey merdimano egîdan sera bikero. Tarîyê Ma ha paweyê roşnîyê înan. Mîyanê in qelayan ra ancax sey Selehedîn yew şerê Cîhan ma fînenî xwi ver û beno.

Xaç-Pers

Yasin Bayanay (Lek)

Kurmûncî vûnî "xaçpîrs" Tirkî vûnî "Bilmece".

Yo dew'id her şew yo kêye'dî cem'îyên, pîl pers'ûn kenî, Xuert'iz bersîv dûnî. Yo xûert estû tî waxt nîşkenû bersîv bîdû.

Aşm û serr vîêrîênî, inî xuert nezûn vûnû ez emş unca şîna cemaat, waxtûg emş'îz ez bersîvê yo xaçpers nîêdî, sûnd bîê fetwa gerek ez sîwa suêr xwe bîkîşî.

Xuert aya şewîz nîşkenû bersîv vûnû, sêr sîway warzenû konû raar vêr xwe şûnen yo tîşû berz estû şînû xwe ucara berzû war.

Vazdayîşra sînû, rîyedî raşt yo çerçî yenû. Çerçî hêr xwe zewêş bar kerdû qay îdarê dînya dewûnra gêrenû biroşû.

Çerçî: vûnû xuerto, tî îna lezra sera şînî.

Xuert: wûn " xalo belê xwe mîn med, mîn sûnd bîê fetwa wendû, ez şîna owî tîş berzra xwe erzena, xwe kîşena.

Çerçî: vûn xuerto, tî hema terr û tezêyî heyf tuê nîyû tî şînî xwe kîşênî.

Bîyê ez çend xaçpers'ûn qıcık tura kenu, tî'z bersîv dûnî, fitway sund tuê yenû ca û ma pîya şînî dew.

Xuert; vûn xalo wullay tî raşt vûnî, de dest pêkîr pers'ûn bîkîr.

Çerçî: vûnû, "yo çîkê mîn estû, Gîlûer'û, tewer yeşîn'û, zere sûr'û, waxtîg merdîm bîrnen wenû, zaf şîrîn'û, inî çînawo?.

Xuert; bînek fikirîyenû, vûn xalo wullay mîn nîêzûna.

Çerçî: vûnû, de vîndîr ez yewna daha rahat tuîra persî.

Vûnû "Dî çîk mîn estî, tewêr yîn yeşîn û zerê yîn sûr'û, waxtûg merdîm bîrnen wen'û zaf şîrîn'û, inî çînawo?

Xuert; yers benû, vûn xalo, ay'a vêrîn yo'bî mîn nîêzun'a, tuê narê kerd di'dî. Ez çara bîzûnî, bellê xwe mîn med, bon tuê waxt mîn nîê girotîyên, inkay mîn xwe tîş'ra eştib.

Çerçi: vûnû de vındır ez yo pers'a zaf rahat vacî, narê tî muhaqaq zûnî.

Xuert; vûn de pêrs xwe vaj.

Çerçi; vûn "Xuert'o yo çîk min estû, çahar ning yî û dî gueş yî derg êstî. Waxt'ûg merdîm bar cî bar kenû, hella merdîm va ço, wî şînû, hella merdîm va çoşş wî vîndenû, inî çînawo?.

Xuert : wîyen'û, vûn xalo awî Qurûn'îk bayk tuî wend'û min inî pêrs tuê zûna.

Çerçi: vûn xuert'o min tuêra va tî merdîm bî aqıl'ê, hend mend tî sewêw qetîl xwe bî. Homa'y êz kerda sewew min xêr girot.

Vûn, Xuert'o de bersîv vaj wa sund tuê ca bîêr'û ma pîa agêrîm dew.

Xuert: vûn xalo wullay, awo çîko tî vûnî " Zeweş'û".

Çerçi; vûn, xuert'o awî tîş'û ku tî şînî zaf nîzm'û, tayna weta şûê yo cayko zaf berz estû xwe o cara berz, bêlka tî ganî nîê mûnî.

Zaza Meh Gor

Cuma Karaaslan

Zazê merdîm rindî, pîerê qalon, vaton zerê yîn'ra vîcyen. Yo(yew) merdîm zaza yo rûec yo merdîm bûrokrat'ra von " hero zılfo nasîlsîn" merdîm wûexto'k fehm ken zazakî'd "hero" hêrîr vacyen, êra şîn mehkema o gerrê yî ken. Hekîm yo Tîrk o zazakî nîozon, êra kûen nîon bacar o torî bezîrganon, qehweciyon o gêrên mehnê qesê " hero".

Sêr sîbê resen yo merdîm ha sîepare wûên Zaza Meh Gor. Engîmên o serşît xû kerdû ra o hesîen hekîm von "

hero hakîm kahvaltîya bey buyrun kahvaltîya"

Hekîm şaş ben o semêd dehbawa xû pît tepîşen o Meh Gor'ra persen " hero ne demek". Mah Gor fehm ken o cevab don pûrîe " hero hekîm beg Tîrkî'd " Alo" çînêb hero'z eyaya "

O dehba kûenna.

Merdımatî çinyob însunyetî'z nimunena

Mahmut Aris

Merdımatî pê perun nı erîyena ço ke
xu kuilfet xu merdim xuíra duir şier çê
însunîyêtîra vêjên

merdımatî sor mı waşt ez şımar yo
mesla bınîs.

Wûext vîren dı yo wûezîr paşê est bı,
çoyê yî çınıu ,têna yo dezê yî est, ayîz
çirê wahar cı nı vêjîyo ,dezê yî'z yodo
feqîrû, toyê yî çınıu .Xuîr bin axûeron
çi ken pak pê îdarê xû ken.

Wûezîr paşê ruejek ho bajar ra gêron
,uniyon yo merdım kıştê rîyêrîd masê
xû nawa rûi kûlsê xu gûret ho rûniştı
persen von" ya merdım tı hê îtiya
sekên ".

O merdım vûn" ez ha îtiya aqıl rûeşen
"

Wêzir pê wûyen vûn" de tay bîd mı "

O merdım vûn "yo qalê mı yo zerd ,a yo zerd bîd ez tuira vûna "

Wûezîr yo zerd dûn cı .wûezîr ra vûn "çirê merdımûn xû meerz o şar ğerîb
metepışn" wûezîr vûn "mı'z va dê ho vûn se" ca verden şın .

Xelyek zamûn ser şın

Wûezîr hûnê ho bajar ra gêren ,hûnê raşt ay merdım şın, hûnê persen vûn" ya
merdım tı hê îtiya sekên" .wûi vûn "ez ha aqıl rûeşen "vûn "dê tay bîd mı "

o merdım vûn yo qalê mı yo zerd a .Wûezîr yo zerd dûn cı wı vûn" çirê her çi
xu cînîyê xuraz mevaj "

Wûezîr hûnê pê wûyen ca verden şın. Hûnê zamûn ser şın hewê hırın raşt ay
merdım şın yo zerd dûn cı .

O merdım vûn " ina dewlet, in hûkmat pırd ıb pè zer a weş ser ra meşui .Wûezîr wûyen şın kîye o fıkıryon .

Rûejêk vûn "dê ez in vatê ay merdim bicerèbn "

Yo rûej gûrı ra şın kîye yo qûnz gen tê ben kîye ,vûn ciniyê xû'ra" ina qûnzê paşêya ,mı nımıta arda poj ma bûer la çoyra mevaj wa ço nızûn". Cînîyê yı vûna" ê ez çoyra nıvuna "

Rûeja bîn wûezîr gûrı'ra şın kîye ûnîyon eg cînî qûnz pota vendo merdımûn xû pîyor dehwet kerd ,her kes pê hesno .Wûezîr yers ben yo lapat dún cînîyê xûr cînî yers bena şına vêr paşê gerrê wûezîr kena ,vûna hal meslê mîyerdê mı inawa .Paşa cendirmûn şawon vûn "şîyêrî wûezîr bîyarî" cendirmê şın wûezîr an .Paşa vûn "ın wûezîr mı èr qûnz nımıta sowa her gûrı ken vûn cendirmûn'ra wêzîr bêrîn mêdûnda bıaleqnîn wa mîletir ibretıb .Cendirmê hê wûezîr bên o dezê wûezîr selê sîl ha paşta ho ben o vînen vûn cendirmunra "şıma hêê wûezîr bên ça .Cendirmê vûn "wûezîr qûnzê paşê nımıta paşêz qerar merg yı do ma hêê bên mêdûnıd xeneqnên .O dezaw feqır vûn cendirmûn'ra "toyê wûezîr pa çınıû qûnz mı nımıta" vûn mı bêrîn cê paşê ez yıd qal kên" .Cendirmê in gên şın vêr paşê vûn "ya paşa in feqır ho ina vûn ma'z ard cê tui. Paşa vûn vaj !

Vûn "paşemı wûezîr senî tenezûıl xû kon şın qûnzê tui nımnon ehtajiyê yı çinnîyak" vûn qûnz mı nımıta tı xeneqnên mı bixeneqn .Paşa vûn" tı yo feqır tı vêşûnî tûı nımıta tûır weş helalıb mı tı êf kerd" vûn "tı işkên şiyer" .O wûezîrız gûrıra fetelnon vûn "gûrê tui vêr mıd çınıu" .Wûezîr dezê xû gen yen kîye, cînî'z fetelnon vûn" ya merdım wılahî raşta yo qalê tui yo zerd a"

xui vîra mekêrîn merdımâtî inawa hella teng'ıd hunû merdım şıma hê vêr şımar...

Vînayîş yan nêvinayîş

Selîm Baluken

Na dinya ke ma tede cuyenî gelo ma eşkenê xo tê bivîni ?Ma realîst ê? Ma eşkenê raştîyan bivînî? Wexto ke ma ewnîyenê neynik ma çita vînenê? Pêro xobîyayîşê(benlik) xo kerdo vîn.

Bêsexsîyetkerde. Wayîrê xo nêvejîyen. Ma, keso ke ziwanê xo, kulturê xo,

milletê xo yanî pêro erjanê xo vînerde merdimêk vînenê neynike de? Nîyo, wexto ke ma ewnîyenê neynike ma wazenê şexsîyetêko wayîrê namusê xo, kulturê xo, erdê xo vejîyeno bivînî? Ya cennetê xo.Ya zî cehennemê wevêrî.

Hanî yo, wexto ke ma ewnîyayê neynike, ma wazenî çita bivînî? Vînayîş yan nêvinayîş tam tîya de dest pêkeno. Însan, estbîyayeyo ke zaneno cigêro.

Vînayîş? Yan nêvinayîş? Qerarê ci, ma do bidî? Semedo ke merdim pay de bîmano, gereke pêro erjanê bivîno û bipawo. Eke ma wazenê nêvînî, xora merdim merdo. Hayîya ci xo ra çin a. Wexto ke ewnîya neynike estbîyayeyo bêsexsîyet ho duştê ci de. Xeletîyayîşê neynike realîst o. Vînayîş yan nêvinayîş no yo.

Xo vira ke Şero

William Shakespeare

Yara mî,eke merdune;nêbo,nêbo mî sero şia girê dê
Waxto kê mezele de eve lulîku huyîn...

Jü çan ke vengê xuyo kerrîn ra xevera merdena mî dê
Yara mî,eke merdune; nêbo,nêbo mî sero şia girê dê.

Jê cendegê mino poiyaî,esqê to ki vindi bo,şêro
Ma ra ne jü mektuve bîmano,ne jü qesa,ne ki jü çı
Namê mî xo vira ke, şêro;mî dîma meberve
Na dina,pê hêştirunê çîmunê to kayê xo ana,ine ki cêna,rosena.

Raştîyê yow wîlat perwer û yow malley dew

Macir Cîron

Yow Merdım wîlat perwer yow rec şen dewê xwu ke şar xwu ra behs kar û gurê wîlat perwer'ê bıkır ke şar dewê yî hîşyar bıbo ke meseley welat û zonê xwu bihes'o ke pîya kar û gurê azadî rêxebat bıkê.

La eya dew dı yow malley dew

est'o ke merdım wîlat perwer çı waxt cemat dewicon ra kîse û xeber keno, malley dew tım û tım xwu keno mîyon xeberon û vatê medım wîlat perwer'î birneno.

Merdım'o wîlat perwer onyen'o nê yow rey malley ya nê dı rey malley ya.

Merdım şoreşkar binê xêlek xuerı fikrîyen ke se bık'o ke Malley dew pûç ke awı ke yowna rey mîyon şar û şêlık dewicon dı vate û gurê yî rî destkarê mekır'o.

Merdım şoreşkar û wîlat perwer qerar dano ke yow kêmonê Malley dew pêda bık'o ke ewı yowna rey vênî yî ra meşk'o bivêco.

Merdım wîlat perwer her ruc malley dew dima gêren'k ke yow kêmonê Malley pêda bık'o.

Yow rey vînen'o ke malley dew her ruc sêr sıbaya rowra kîye ra vêcyên'o, şeno binê yow dar dı hıma şefêq sêr sıbaya yo, desmaj gen'o û dı rıkat nımac ken'o û tıpya dono ra yeno û şeno Camî yê dew.

Merdım şoreşkar her sêr sıbaya şefeq dı xwu ken'o hedrı û şen'o sêr dara ke malley dew her ruc bindı desmac xwu gen û dı rıkat nımac ken'o.

Merdım ma haw sêr dara.

Malley dew sê her ruc amo ke desmac xwu bîg'o.

Malla desmac xwu gen û dı rıkat nımac xwu zî ken û nımac dım ra wırd deston xwu ken berz û dû'a ken'o. Vano : Ya rebbî, nımac'o ke mı kerd'o, tı qewıl bık'î.

Merdım wîlat perwer vano : nê, ez qewıl nıken'a.

Malla newıra tobê xwu ano û newıra desmaj xwu ken'o newı û reyna zî nımac ken'o û howna rey zî dû'a ken' o. Vano: ya rebbî mı nımac xwu kerd newı, tı qewıl bıkî.

Merdım sêr dar reyna van'o : nê ez qewıl nıkena.

Malla reyna desmaj xwu û nımac xwu ken tezi û reyna zî dû'a ken, la merdım sêr dar hona van'o ez qewıl nıkena.

Malla dew yers ben'o û vacyên'o. Van'o: wıley, tı qewıl kên'î tı zanî, tı qewıl zî nıkên'î tı zanî.

Û yers ben'o Şen'o.

Merdım wılat perwer xwu dar sera erzen war û şen vêr Malley dew û van : êra tıpya tı mîyon cemat dew dı pırnık'ê xwu mîyon kar û gurê mı bık'î, ez tu rezîl û ruswa kına.

Eya ruc ra pê malley dew her cemaat dı bê veng manen'o û merdım ma wo şoreşkar tor dewicon ra ben'o yow zerr û yow gan.

Ma xerîb lîa Ma'z êst...

Muhittin Yıldırım

Y o zemon wûêt payîzı, wûêxt cıtı, cıtaron cıt kerdyê o şınyê arîe gelle berdîn kerdîe ardon. Şo dîyene wûêxt kotîş wûhar gellî venden cînê xû'd "cînek ek sîba wûêxt wûarîştîş varon bı ez şın arye (değirmen), ek varon çînebi ez şo şınno cıt. " cînêyî vona " mîerık ma xerîb ". Mîerdê yê cıtkar von " ma çı xerîb, ma xerîb nî, varon bı ez şın arîe, varon çînyebi ez şın cıt. Ya honê vona "ma xerîb", wú honê çêher dûerîm von "Ma xerîb nî".

Şo dîyena, wûêx rakotîş yen, kûên ra, şın hona. Sêr sîbê dîyen mallê do sefeqıd ber kûên. Ber (kapı) ken a dı eskêr hê vêr bêrîdî. Von wûahar kîyî xal gê tor ma bîer qereqûel. Xal gên bên, çêher rûec cûapê veradon hêt şoya. Tarîw, xal ber kûên. cînêyî pê bêrra vandana " tı kom ". Xal pê bêrîr'a venden von " cînek ber a bıkır ma xerîb cı ben, ben xerîb " .

Ma xerîbî, Lîa Ma'z êst...

Ma zazakî bîmus

Vasîl bedên însunun

Sarê : Baş kafa
Gueş/Goş : kulak
Zinc/Pirnik : Burun
Çîm : Göz
Bîsk/ birê: Kirpik
Fek : Ağız
Gijik/ Por : Saç
Rî/Rî : Yüz
Sîne: Göğüs
Pîze : Karin
Çengle, Wasîl, quel : kollar
Dêst : Eller
Gîşt : Parmaklar
Ling : Ayaklar
Çaqê : Bacaklar
Zunê : Dizler
Nak: Göbek
Zimêl : Biyik
Êrdîş : Sakal

Regem

1	yo	eins
2	dî	zwei
3	hîrî	drei
4	çahar	vier
5	punc	fünf
6	şeq	sechs
7	hot	sieben
8	heşt	acht
9	no	neun
10	des	zehn
11	yundes	elf
12	düyes	zwölf
13	hiryes	dreizehn
14	çahariyes	vierzehn
15	punciyes	fünfzehn
16	şiyes	sechszehn
17	hotyes	siebzehn
18	heştyes	achtzehn
19	nebyes	neunzehn
20	vîst	zwanzig
30	hîrîs	dreizig
40	çoras	vierzig
50	puncas	fünzig
60	şêşt	sechzig
70	hotay	siebzig
80	heştay	achtzig
90	neway	neunzig
100	se	hundert
200	dîsê	zweihundert
300	hîrsê	dreihundert
400	çaharsê	vierhundert
500	puncsê	fünfhundert
600	şêşsê	sechshundert
700	hotsê	siebenhundert
800	heştê	achthundert
900	nosê	neunhundert
1000	hienzar	tausend

Zunê mi zaf decên.
Dizlerim çok ağrıyor.
Çîm mi nîzdî nivênen.
Gözlerim yakını görmüyor.
Ma linguira bî sist.
Ayaklardan dolayı şikayetçiyiz.

Zazaki zamîr

Ez : Ben

Ti : Sen

O/A : o

Ma : Biz

Sima : Siz

Ê/Êyî : Onlar

Ez simara hês kena.

Ben sizi seviyorum.

Sima kam yo dewray ?

Siz hangi köydensiniz ?

A kêyna komcara wa?

O kiz nerelidir ?

Zazaki çend cis zamîr est ?

1- Zamîr Şexsun (Kişi zamirleri)

A kêna zaf rindîb la belê zaf zûr kerdîn.

2- Zamîr nîşunê (İşaret zamirleri)

Aya kêne kumya?

3- Zamîr bê nomê (Belirsiz zamirler)

Ti nimonena sobîna kênun

4. Zamîr alaqeder (İlgi zamirleri)

MEZOPOTAMYA Wulat ma wo

5- Zamîr Pers (Soru zamirleri)

Sima kom yo welatra omê?

Zazaki heywon

Pîsing → Katze

Dik → Hahn

Kurtik → Hund

Şiyer → Löwe

Her → Esel

Munga → Kuh

Ga → Stier

Guelik malew → Lamm

Mieşna → Schaf

Astuer → pferd

Bız → Zige

Mirçık → Vogel

Werdeg → Ente

Borun → Taube

Xuez → Schwein

Ğezal → Gazelle

Zerqet → Biene

Miyes → Flige

Vızık → Mücke

Müerjüelı → Ameise

Maar → Schlange

Sisperik → Schmetterling

Bext → Marienkäfer

Paskuıvi → Reh

Kiye – Familie

baw → vater

day → mutter

bıra → bruder

way → schwester

deza → cousin

ap → onkel bruder von vater

xal → onkel .bruder von mutter

em → tante schwester von vater

xalê → tante schwester von mutter

dedkêna → cousine

Numê tui çito ? Wie heißt du ?

Numê mı [...]. Mein name ist [...].

Tı çend ser rê ? Wie alt bist du ?

Waştê şar ma almunya ser

Semêd musaiş qıjuna

Nome çend dar u cayun (Bazı ağaç ve yerlerin adı)

Sayer: Elma agaci

Murer: Armut agaci

Alincer: Erik agaci

Mazêr: Mese

Valêr: Sögüt

Qebax/ Dehl: Kabak agaci

Daristun/ Gem: Orman

Çem/Rue: Nehir

La: Nehirden küçük dere

Vay: Küçük su yolu yada suyu

Kue/Ko: Dag

Merg: Mera veya ova

Sûk : Sehir

Qeza : Ilce veya kasaba, köylerde Sûk da denir.

Dew: Köy

Tarla: Hega

Bayk êyr hocê kêyî ser şî Sûk.

Baba bugün evin ihtiyaci için sehre gitti)

Davar dew her roc şîn merg di çerren.

Köyün hayvanlari merada yada merada otluyor.

Ma emser hêgad co romit

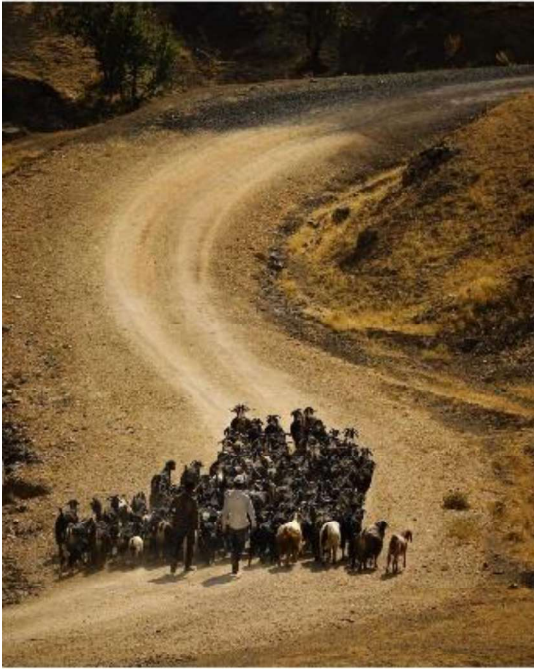
Bu yıl tarlamızda arpa ektik.

Welat mad en ko berz Koyê Ararato

Ülkemizin en büyük dagi Agri dagidir.

Kazê Kurtê

Ali Kızılgedik

Dewrê zamandê Kazim (Kazê Kurtê), dewa xo de beno gawan. Kazî û

çînîya xo Guluzare (Kurtê) timî pia şone dawar ver. Rocê wazeno ke teybe xo de bero çol, dawar verde goş serno. Guluzare ra vano, “Teybe û bantî (kasetî) mi kerde torbe bice ma xo de beme dawar ver, uca/uja goş nanime ser.” Guluzarê torbe cene kuna rae. Dawari werte dewe ra dane are. Werte dewe ra ke dawarî vecenê, werê ju çêî ra derbaz benê, wayire çêî Guluzarê ra pers keno: “Ere dae

Guluzar, o çiko torbe to de, xo de bena.” Guluzarê vana,

-Amkê, teyba.

-Ere şima teybe benê se kenê?

-Ma xo re dawarî verde kenime ya, goş nanîme ser amkê.

Guluzarê, verê çêî ra derbaz bena şona. Guluzarê û Kazê, dawarî bene vere Tume Gore çiraynenê. Kaz, teyba xo band keno ci. Teybê kena ya. Teybê dest kena ci klama weş weş vana. Kaz teyba xo ceno beno doçike herrê boz ra zixm giredano. Vengê teyba xo keno berz. Beno zırira zırira herrî. Çitma erzeno. Remeno kuno werte dawarî. Kaz, doçike herrî dima şono. Wazeno kê teybe bixelesno ra. Herr çutma erzeno, remeno, zırreno, kuno werte dawarî. Dawar remeno, oreno. Dawar beno bêser û bêbinê. Dawar çart beno.

Venge teybe birîno. Herr o boz hona çutma erzeno remeno. Ti nêvana teybe ke ginena qoranê herrê boz ra, o kî xuye keno. Teselîya herrî kuna, qefelîno vindeno. Teybe bena hurdi. Kaz

herr dima parçane teybe dano are.
Qulpe teybe teyna dimoçîke herrî ra
maneno. Akile herrî eno ser, o kî
vindeno.

Kaz, şono qayt keno kê dimoçîke
herrî ra teyna qulpe teybê mendo.
Dimoçîkê herrî ra qulpê teybe keno
ya. Hebê parçana bîna ano pêser.
Keno ju torbe le xo de şevекneno.

Kaz qêreno cînîya xo Guluzarê ser.
Vano,

“Ere dawarî arede beno vîndî.”
Guluzare kî qêrena Kazê ser vana,

-Kazo Kazo, fekê pê to de kerdênê,
ma no çikbî to nia kerd!

-Ma ti fekê pê xo de bikê! Qa to
ardo mi nêardo!

-Lau, de biyo şîyo, kesra mevace
ma kêne reklam. Hebe kabîla û
aşîretane ma tînaza kêne.

(Kaz Şawalijo, Gulunazê Lolica.)

Biyo şan Kazî û Guluzarê daware
xo ane dewe. Vere çeê ju dewuj ra
derbaz benê. Dewuj a seate de vere
çeverde adır kerdo we. Quşxane de
şorbîke gîrîna. Wayîre çeî Kazî û
Guluzarê kê vînenê, vano, „Ero
Kazo, Ere Guluzar meşore. Bêre ma
şorbîke pota, tae xore bure hona
şore.“ Kazî û Guluzare ene,

nîşenero. Werte xo de torbe nanero.
Torbe dikate wayîre çeê anceno.
Vano, “O torbe çiko?” Guluzarê
vana, “Hela mekê ez tae şorbîke
burî, zêrê mi germin bo. Ez şimare
şanike qesêkena.” None xo wenê,
Guluzare torbe kena ya musnena
miletî. Parçe teybe bîye hurdî hurdî.
Dest kena qesêkerdana teybe û
dimoçîke herrî ser. Milet huyaş dest
mireno...

Wayîre çeê, ma xo Lolica, pê xo,
pîrcanijo. Cerenore Guluzarê vano,
“Guluzar, mi çiçeke to werdênê.
Hete mi ju pîrcanijo, ju kî lolico. Na
şanika xo qe kesra mevace, venge
xo mekê. Xormeçîkî name ma lola
kenê goşe welati. Guluzarê vana,
“Nê nê ez kesra nêvan.” Kaz, cara
vezeno ra vano, “Ez meşte kulînera
van.” Wayîre çeê vano, “Ma Kazo
vana vace, ti şawalija. Milet vano
şawalija hin kerdo. Nêvane loluca û
xormeçika!”

Vano, “Ma se bikemê?”

Wayîre çeê vano, “Şore hard bikine
ne torbe xo hard kerê kes mêvino...”

Zerrê ma sîyaw

Tena şew munena mı toredo

Tena tı esta mı wirıdo

Yo dest mın raşt ser yo hun
gırun

Yo dest mın çep ser yo ax berz

Yo dest mıd dñnya

Yo dest mıd tı esta

Dest tud çı est

Sersıbe binleheyra sare xu ken
berz..

Şun mıra esen se tasa sıpi

Emır ma yerıd keden

Sıba tari esen.

Yo dest mıd dñnya

Yo dest mıd tı esta

Dest tud çı est

Bınena tepa yena qeyomet

Zerre ma siyav

Kwe lerzen..ard lerzen ax mara..

Tı winena waştıyem weşayı

Yo dest mıd dñnya

Yo dest mıd tı esta

Dest tud çı est.

Cuma Karaaslan

EZ O TÎ

Ti wusarıb ez benu gûl

Ti yow darıb ez benu vıl

Ti qefesîb ez ben bılbıl

Ti mı'ra nés ez quenu cıl

Ti yo derib ez tûr ben çem

Ti yo qilib ez pa ben lem

Ti mîr darıb ez tûr ben gem

Ti mîr zînib ez tûr ben mem

Yow ruêc vécîyo ér hena

Çımu dñya zér i sîna

Ez bîyu mem tî zîna

Qelem éwı eşk nuşt îna

Dñnya bêr mi bi bena şenik

Tû ra hes ke zerra tenik

Ez tûrî benu dar o wenik

Şew a tarîd beno venik.

Zerréy mi ez ez i werda

Dñnyag ti téyb mîr bî derda

Şewê mid ti aşma zerda

Sêy tú çîna sêr in ardîya

Ahmet çiçek

Darâ zereyî bîya pûç

Erd teqayo
Ezmán rijiyayo
Tîj herekîyaya
Û dîna bîya tarî yo zilmat
Dâr bîya pûç
Zergunayî bîyo wişk
Çûli şikîyo
Hêr çî bîyo tâl
Hêr çî xerepîyo

Hîsî bîyi vîni
Rêhm bîyo kêmi
Û rûhe însanî pûyayo
Aqil kerdibo teymana
Xeyaleyî şîyî
Hîşî bîya vila
Ziwan nêgereno
Ziwan nêvacîyeno
Qelem nêûsena
Kîtaw bî nuştox
Nişti bî wendekaro
Pê qerayîş û pê vengdayîş
Yêw nîcuyeno

Sey verî nîyo
Sey verî zî nebêno
Aver neşino
Tepêya şino
Hewêk qerefiya
Pîser nebêno
Agerayîş çînîyo

Şaîr vano
Derd girano
Zere dejeno
Tâme fekî ma
Dendike cîger ma qedîyayo

Musa Dener

Bî reme

Bî reme qicê bireme
Bî reme xuerte bireme
Bîreme welatpereze bireme
Me perse ma şer caa ma
şer koncaa
Bîreme gele fekon
Bîreme ca verde mezelon
Bîreme ca verde zareton
Ca verde queyon dilalon
Bîreme ha bireme
Bîreme şuere welaton
Wa şar şimara bıcıkırn zincon
Co nivenen şima inson
Bîreme ha bireme
Ca verde mergon hegon
Ca verde behron cemon
Ca verde xurton nehşon
Bîreme ha bireme
Şima şî welat şirinra
Şima ita do kom wace mara
Mazz birema tor şimawa
Bîreme ha bireme
Wa tena mon que querci
Meterse dee nin mil ye
Ma pier nışken bîde hek ye
Bîreme ha bireme
Evd gezıkec von bierze
Şure xu bîkedene
Xu tor qıcon huva geribibe
Şar hu vira şire
Esil kök hure dur kure
Bîreme ha bireme
Bîreme ha bireme
Abdullah polat

Aşm / Aşmê

Evdila zuveric apo

Ârd/dûnya yo satalît (satellite) yê têyna esta, Aşm, yera hendê nîemê nîemcîkê yêwa, Ârd/dûnya û Aşm zaf qeyîm bestîayê yobînûnê, çê zaf yo bînûn nimunîn. Aşm ho Ârd/dûnyawa bîe ok, bîe hawa û bîe cîuyuyayîş,a. Rî yê pirê qrateruno(krater,tr= caratteri,it), per wuaxtî zemun vîrenunîd mîlîard ser cîover bombar'dumun kerrê êzmun (meteorîtun()) bîya. SINASNAYÎŞ VENAYÎŞ AŞM (it,VISTA FAMILIARE/tr,TANIDIK GORUNTU) Çen hebî qarektêr aşm estî kî pê çimuna eşkîn venî Pê dûrven(dûrbîn,tr) û pê yo teleskop'a(telescopio,it) kî eşkîn detay rind venî, Aşm ma tim yo hêt yê vênîn, pê aşm Ârd/dûnya ra niesena çerê. Dûîrê aşm Ârd/dûnya ra xuwi bedilnen wuaxtog gêrayîşid (yörünge,tr). ÇEND HEBÎ DATA/ZUNAYÎŞ AŞM Nîemê dûîrê Ârd/dûnya'ra=384.400 km. Zemun dewîr yê =27,3 rûêc Ârd/dûnya'wê. Lezê raar xuwi = 1km/s Gêrayîş wuaxt xuwi =27,3 rûêc.

Çım

Evdila Zuveric Apo

Çım, biadî meziigîia iend zîaf tîmîyîurdayîi yîo vîraştîo.

Çım quhiuo sie, liewuê iardîi dûniya'wuio yîunia çım quhiwed pîia pîrîk şîmîa iestîu iyeria.

Dieqqîad hiutîes rûê, (dk.17) riuwuecîd nîzdîê dîesçîehîer hiunzîari dîsîê pîuncias rûê (14.250), uo sierrîd pîunc mîlîyon dîssîê rûê (5.200 mîlyon) cînîni pîiyîer kînîi'ia. Yîerrîa quwîemîe çım nîzdîê dî ğîrîemîio vîsto pîunci sîanîtîim (2,25 cm) çîapî uo hîuotî ğîrîem ğîrîunîê yîiwuo.

Çım şîmîa dî mîlîonîa (2 mîlyon) zîiyedî cîê xîeftîayîşra vîrîazîiyenîu.

Şîuoq zîrq nîquien zîerrîê quîlîk çîim. Qîalîa kîlm mîa vîac sîê quîlîkîa tîarîi'ia îezmîunîdî. Mîa pîiyuorîi tîûwezîi îastîarîunîê.

Kes nê vano

Kesirê çiye nê vana
Kes venk nêkeno weynena
Ê se vacê ez feamkena
Nê weynanê ez senina

Şılwaru çaket pineyo
Tunikêmin bê pereyo
Derdêmin heme zereyo
Bêre boynê ez senina.

Kes nê vano tî seninê
Nê vanê tî çirê ninê
Ê mirê zuri erzenê
Bêre boynê ez senina

Ma heme merdîmê pêye
Jüweri vanê ma niye
Kâm ameyo heme şîye
Bêre boynê ez senina

Sinan Karakas

Çolig

Tî çîrrê şîya çolig? Rîndê rîndun.
Eg tî hama nîşîya se, şîi bîvin.
Şîi `Kanîreş, şîi pueğ, qîl vergun.
Tîj, çîqas weş vejyena, xûir bîvin.

Vuny: Çolig cê Adêm o Hewa yo.
Vuny: Çolig cennet sêr in `erduno.
Zê Çolig, `erdu ser cênê ca çînyu.
Vuny: Çolig gunguelê piorê guniuno.

Tî ta umêya se şîi bîvin, rîndê rîndun.
Şîi Çolig îd run keli wo êgmin buer.
Şîi, lewê qîl Az, şîi sêr `kuèyun
Matun.

Heway dar mazyêr bunc xûi cigerun.

Zerrê Çolig ma, munen qêlb insunun.
Dûrmalê yî guiretêw, pê kuèyun
berzun.

Xûi vira me`k, derê sualaw o
`hemumun.
Her hêt Çolig îd, tî xûir vinena yo
dermun.

İsmail APUHAN

Yo şoyê Arî o Zavîl

Tarî Lola

Dinya heskerdîş o zêr'a nîya pîera . Yo vatî gûerê mûzîk ,yo vatî gûere heer (toprak) , yo vatî gûere teqîyê bîngbeng Zavîl. Arî sêr zonon Zavîla gınabı ğeyalon kûhonır . Aşm dalpênê çarê Arî ser , cawo'k aşm dalpênê Zavîl lew nê nê pa . Lew Zavîlo germîn sê tîc zerrê Arî vêşnê nê . Asîmîên bı dûşek, şo bı lehyf, aşm yo balîşna o

astarê Palîon o Şewal bı gûestar Arî o Zavîl .

Hon Arî bıb gron lîa mend Zavîla va " Zavîl tı çilê mîna ez qemîş nîbên çimon xû pîercîn . Eya deqawo ez tû nivên lehnê bîer ey wûext" . Zavîl kêf yê amabı ça o va " Arî mı tı vırîsnê darê minê , tı astarê minê " ...

Omnonıb dûryonra vêng çırçelon , qırîncelon kotıb tîenon . Gûellê Gûelındar dûirra sê yo almast bereqyênê. Arî tarîd gîştê xû darit yo astarî , çîm Zavîl hemmê bereqyê , Arî mend Zavîla o va

" ma hûrdî pîa eşkên yo cad şê be , mevînd bon asîmen'ra"

Zavîl heskerdîş o zerra bı serxweş , tı vatyê yo şûşê bêng wûerdû. Heskerdê Arî tarîd hemme bereqyênê. Arî onîa Zavîl ha firdona honê va " tı ehend rînda , wûa mîrçîk panî rahar tû'wa " . Zavîl qeherîê , çimon yêra yo hesîr sêr alîşkê yê ya pemêye'ra sê çemê Munzîr amê wûar o gînê sêr lewon Arî ya. Eya hîel horîês Şerevdîn qerfya zerrê Arî dı . Arî onîa Zavîl ha qeheryena va " axx Zavîlê mı , mı tû'ra semêd şa bîayîş heskê , îna şo , ewı astare , eya aşm şahadıb yo hesrê tû verd gon mı mı ra ğij ben sê yo astarek ğij ben asîmen'ra " .

Zavîl zerrê xû ont , tı vatyê şebat kotî tîenon . Dest ke pûêr Arî'ra , alîşkê yî vîlênê o mend zerrê çimon yî ya o va " Arî mı tı adîrgedê (ateşgede) minê , bı honzaron serron şînye adîr Zerdûşt hona nîşı , adîr zerrê mı hona nîşın çerrê"

Arî yo gironê nîşt sêr sîenê yî ya , raştê dinya sînyayîşra nîya pîera , qê lîa Adem o day Hew zûir nî . Darê sayer nîe , eya saya pûiç nîe sînyeyîşîb wûdarbîayîş yın . Zavîl rê rê in ğeyalon Arî'ra xof kerdyê, honc yo recef

kot leşê yê . Dêst Arî depîst , onyê zerrê lîlıkê çimon Arî'ra o va" cêk ben cêk nîben, Arî bî Zavîl, Zavîl bî Arî nîbena, astare bî asîmîên, tarî bî raştî , sînyayîş bî tû nîben , gergûş bî qîc , hûyayîş bî bermayîş nîbên Arî" Arî yo oxx ont, tî von vêng şo , çırçelon , qırîncîelon pîer ont xû zerre. Dûrionîd çêq adîr perrênê , vırîsnê bîn daron'ra gırvazd remênê, yo yo vırîsnê gînê êrdır o helyênê sê cemêd . Vêng qırîncelon o çırçelon bîrya, astarê alaqnayê mênî asîmen'ra, şo dıryênê , tarî qûl bîb. Vırîsnê yob yo bî kêk , çêq adîr şî hona. Yo cîrcelê yorê yo qîjî vîst xû. Zavîl yo xofra bî aya , dêst xû nata wûeta gêrê " Arî, Arî, Arîî " . Çîrcelê honê yo nîemqîjî ke, Zavîl pûêr xû pêd eşt o sê tîc paser kot ra o va "asîmîên kûhê yî dıryo ez yî derzen Arî, ez yî derzen Arî "...

Dem

Demo ke teyrêke perrena halîna xo ra
Rayîrwanêko keweno rayîrê xo dima
Û derguşêke pistanê maya xo lotena

Demo ke varanêko vareno tenik tenik
Pelêke lerzena û rişiyena şaxê xo ra
Û awêke herikîyena mîyanê çemî ra

Demo ke çimê yew sewîrî recifîyenê
Awirê waştîyê ginenê zerrîya
heskerdoxî

Û zerrîyêke resena zerrîye hesretan ra
pey

Ez tim to fikiriyena, to pawena û to
cuyena...

Newzad Valêrî

Sevdan beni

Terk etmedi sevdan beni,
Aç kaldım, susuz kaldım,
Hayın, karanlıktı gece,
Can garip, can suskun,
Can paramparça...
Ve ellerim, kelepçede,
Tütünsüz uykusuz kaldım,
Terk etmedi sevdan beni...

Ahmet Arif

Sewdaya to

Sewdaya to ez nêteriknaya
Ez vêşan û têşan menda
Şewe xayine û tarî bîye,
Gan xerîb, gan bêveng,
Gan lete bi lete...
Û destê mi kelemçe de,
Ez bêtutin, bêhewn menda,
Sewdaya to ez nêteriknaya...

Ahmed Arif

Bı seroron milyanon neslê insonon sê heywon cûya . Lîa bacî (cûapê) cê çî bı o xeyal kerdîş vîcê wûerte. Qesê kerdîş o gûestari kerdîş ma mûsê. Qesê kerdîş komînîkasyonê fikiron ard mêdon, kom bîyayîş o pîa xebat bîe îmkonê daritwûe o qezênc neslê inson pê qesêkerdîşa amê , xeta hîna pîlli'z qesê ne kerdîşra..

- **Stephen Hawking**

Asmîn 26.05.2019